

**Michaela Krulíková:
Satanistické rituály z pohledu českých satanistů**

Téma bakalářská práce Michaely Krulíkové o satanistických rituálech vzbuzuje očekávání přiblížení se k něčemu, co je pro majoritní společnost trochu tajemné a kontroverzní. O zvědavosti a touze dozvědět se více o fenoménu, k němuž se dostala přes metalovou muziku, ostatně píše i autorka. Projekt je relevantní, autorka si k němu našla a načetla patřičnou literaturu, z hlediska formální přípravy i realizace nelze mnoho vyčítat. Přesto je výsledek rozpačitý. Dojem, který mi o českých satanistech z práce zůstal, je, že se jedná o poměrně sympatické, introvertní blouznivce, kteří občas dohromady, občas samostatně, hledají v přírodě ale i jinde sami sebe – někdy svoji terapii nazývají rituálem. Úmyslně shrnutí formuluji trochu s nadsázkou, abych se pokusil v posudku hledat příčiny.

Autorka v práci prokazuje, že zvládla „řemeslo“ - dovednost přípravy a napsání akademického projektu. Začíná abstraktem, klíčovými slovy, úvodem ... - přehlednou strukturou práce, členěním textu a kultivovaným písemným projevem, formálními náležitostmi patří práce k výborným (jakkoliv tam zůstalo několik nevymazaných revizí, které jsou ale spíš důkazem pečlivosti než nedostatkem akcentu na kulturu napsaného).

Teoretická část vychází z nalezené literatury a je solidním uvedením do tématu. Oceňuji práci s cizojazyčnou literaturou, schopnost představit čtenáři téma, uvědomuji si, že pro neobvyklost tématu není jednoduchá orientace ve výběru literatury. Přesto již tady tuším jednu z příčin sporného výsledku. Předkládané vymezení rituálu podle Smarta je neurčité a nekriticky přejaté. Necháává stranou tradiční antropologické vymezení rituálu jako něčeho tradovaného, fixovaného tradicí a dále celou literaturu od E. Durkheima až po R. Rappaporta, která chápe rituál jako kolektivní akci atd. – Např. ranní kafe, ale i individuální lesní meditace do takového

vymezení nepatří. O definice a „ranní kafe“ přitom samozřejmě nejde, ale autorka se tak připravuje o důležitý interpretační klíč. Překvapivá je v této souvislosti i absence souvislosti satanismu a muziky jako něčeho, co pomáhá kolektivnímu prožitku.

V metodologické části autorka popisuje výzkumnou strategii, sběr dat, hodnotí kvalitu výzkumu. Z důvodu „finanční náročnosti“ účasti na obřadu (sic! – proč není tato komerční povaha rituálů dále nějak tématizována?) se autorka rozhodla pro reflexi rituálů použít rozhovory. Vymezení témat a volba polostrukturovaných rozhovorů je promyšlená, oceňuji, že autorka reflektovala doporučení hodnocení SVIP a zaměřila se na informátory z řad satanistů (nikoli na reflexi majoritní společnosti). Zdá se, že přihlédla i k druhé námitce ze SVIP, totiž problematičnost kontaktování informátorů pouze prostřednictvím jedné instituce. Autorka si našla do relativně obtížného terénu cestu a dokázala sehnat informátory z „různých koutů republiky“. Zdá se, že se na české satanistické scéně zorientovala.

Data získaná rozhovory jsou zajímavá, jen na nich trochu zaráží vlastně „nudnost“ informátorů. Všichni mají nastudovanou „základní literaturu“, přemýšlivě hovoří o rituálech, hledají cestu k jakési spiritualitě a transcendenci (většinou dost nepoučeně) představují satanismus a jeho „rituály“ jako cestu k jakési duševní rovnováze, kterou hledají. Je to dost odlišný popis, než např. najdeme v Kmenech (Vladimír 518 a kol.: Kmeny 0, Městské subkultury a nezávislé společenské proudy před rokem 1989) v kapitole o metalistech. Jakkoliv samotný popis rituálů, jeho prostředky, symbolika nebyl cílem projektu, etnografie by práci prospěla. Nechci napsat, že neurčitý pocit z výpovědí informátorů je chybou autorky. Zdá se, že rozhovory byly vedeny správně, jen jakoby vzorek nebyl příliš zajímavý. S odkazem na Kmeny chtělo by se mi říct: „Už ani ten satanismus není, co býval.“

V tomto kontextu je představená „dětinská“ výpověď satanistů o vlastních rituálech asi poměrně věrným zachycením. Rebelie je sympatická, ale její vymezení se proti křesťanství je založené na náboženském diletantismu. A právě kritické vztahování dat k serióznímu uchopení náboženství v práci postrádám.

I přes tyto výtky pokládám práci za zajímavou a doporučuji ji k obhajobě. Kvůli naznačeným výtkám navrhuji hodnocení **velmi dobře** s ohledem na obhajobu.

V Řevnicích dne 13. září 2021

Mgr. Ondřej Skripnik Ph.D.